

Economics
Paper II
अर्थशास्त्र
प्रश्नपत्रिका II

Time Allowed : 75 Minutes]

[Maximum Marks : 100

Note : This Paper contains **Fifty (50)** multiple choice questions, each question carrying **Two (2)** marks. Attempt *All* questions.

सूचना : या प्रश्नपत्रिकेत एकूण **पन्नास (50)** बहुपर्यायी प्रश्न दिलेले आहेत. प्रत्येक प्रश्नाला **दोन (2)** गुण आहेत. **सर्व** प्रश्न सोडवा.

1. In case of inferior good :
  - (I) Income effect is negative.
  - (II) Substitution effect is positive.
  - (A) I is correct but not II
  - (B) II is correct but not I
  - (C) Both I and II are correct
  - (D) Both I and II are wrong
2. The negative slope of the indifference curve is due to the assumption of :
  - (A) transitivity
  - (B) non-satiety
  - (C) Diminishing Marginal Rate of Substitution
  - (D) Diminishing Marginal Utility

1. 'निकृष्ट वस्तू'च्या बाबतीत :
  - (I) उत्पन्न परिणाम ऋण असतो.
  - (II) पर्यायता परिणाम धन असतो.
  - (A) I बरोबर परंतु II नाही
  - (B) II बरोबर परंतु I नाही
  - (C) I आणि II दोनही बरोबर
  - (D) I आणि II दोनही चूक
2. समवृत्ती वक्राचा ऋणात्मक उतार या गृहितामुळे असतो :
  - (A) संक्रामकता
  - (B) अतृप्ती
  - (C) घटता सीमान्त पर्यायता दर
  - (D) घटती सीमान्त उपयोगिता

[P.T.O.]

3. In case of Cobb-Douglas production function, $Q = AK^\alpha L^\beta$ the marginal productivity of labour is :
- (A) β * average product of labour
 (B) β * total product of labour
 (C) $\frac{1}{\beta}$ * average product of labour
 (D) $\frac{1}{\beta}$ * total product of labour
4. If factors of production are close substitutes in the process of production then the isoquants would be :
- (A) Convex to the origin but steeper
 (B) Convex to the origin but flatter
 (C) Straight line
 (D) L-shaped
5. (I) A monopolist practising first degree price discrimination produces efficient output.
 (II) Duopolist in Cournot model produces inefficient output.
- (A) I is correct but not II
 (B) II is correct but not I
 (C) Both I and II are correct
 (D) Both I and II are wrong
3. $Q = AK^\alpha L^\beta$ या कॉब-डग्लस उत्पादन फलनात श्रमिकांचे सीमान्त उत्पादन फल हे एवढे असते :
- (A) β * श्रमिकांचे सरासरी उत्पादन फल
 (B) β * श्रमिकांचे एकूण उत्पादन फल
 (C) $\frac{1}{\beta}$ * श्रमिकांचे सरासरी उत्पादन फल
 (D) $\frac{1}{\beta}$ * श्रमिकांचे एकूण उत्पादन फल
4. जर उत्पादनाच्या प्रक्रियेत उत्पादन घटक एकमेकांना जवळचे पर्यायी असतील तर समउत्पादन वक्र :
- (A) आरंभस्थानाशी बहिर्वक्र परंतु चढण असतात
 (B) आरंभस्थानाशी बहिर्वक्र परंतु पसरट असतात
 (C) सरळ रेषा
 (D) L आकाराचे
5. (I) प्रथम प्रमाणाचा किंमतभेद करणारा मक्तेदार कार्यक्षम उत्पादन करतो.
 (II) द्विजनाधिकाराच्या कुर्नोच्या प्रतिमानातील उद्योगसंस्था अकार्यक्षम उत्पादन करते.
- (A) I बरोबर परंतु II नाही
 (B) II बरोबर परंतु I नाही
 (C) I आणि II दोनही बरोबर
 (D) I आणि II दोनही चूक

6. Sylos-Libini model is a model of :
- (A) Cartels
- (B) Limit pricing
- (C) Monopsony
- (D) Non-collusive oligopoly
7. 'Value of aggregate excess demand is identically zero' is the :
- (A) Samuelson's law
- (B) Arrow law
- (C) Walra's law
- (D) Kaldor's law
8. In the classical theory an increase in marginal productivity of labour leads to :
- (A) Fall in real wage rate
- (B) Rise in real wage rate
- (C) Rise in money supply
- (D) Fall in employment
6. सायलस-लायबिनीचे प्रतिमान हे याचे प्रतिमान आहे :
- (A) विक्रय नियंत्रण संघ
- (B) मर्यादा किंमत
- (C) एकक्रयाधिकार
- (D) असंगनमत अल्पजनाधिकार
7. 'सकल अतिरिक्त मागणीचे मूल्य अभिन्नतः शून्य' असते हा :
- (A) सॅम्युअलसनचा नियम आहे
- (B) अॅरोचा नियम आहे
- (C) वॉलराचा नियम आहे
- (D) काल्डरचा नियम आहे
8. सनातन सिद्धान्तामध्ये श्रमिकांच्या उत्पादकतेतील वाढ ही खालील बाब घडवून आणते :
- (A) वास्तव वेतनदरात घट
- (B) वास्तव वेतनदरात वाढ
- (C) पैशाच्या पुरवठ्यात वाढ
- (D) रोजगारात घट

9. In a standard notation if $C = 200 + 0.7Y$, $I = 400$, $G = 300$ and tax rate (t) = 0.30, then the equilibrium level of income would be approximately equal to :
- (A) 3000
(B) 900
(C) 1800
(D) 1000
10. Hypothesis which states that individuals save in young age and dissave in the age of retirement is known as :
- (A) Life cycle hypothesis
(B) Permanent income hypothesis
(C) Relative income hypothesis
(D) Absolute income hypothesis
11. The square root rule states :
- (A) demand for money increases with cost of transactions
(B) demand for money decreases with cost of transactions
(C) demand for money remains constant with cost of transactions
(D) demand for money does not depend on cost of transactions
9. प्रमाणित संज्ञावलीनुसार जर $C = 200 + 0.7Y$, $I = 400$, $G = 300$ आणि कराचा दर (t) = 0.30, तर समतोल उत्पन्न जवळपास एवढे असेल :
- (A) 3000
(B) 900
(C) 1800
(D) 1000
10. तरुण वयात व्यक्ती बचत करतात आणि निवृत्तीनंतर अपबचत करतात ही परिकल्पना या नावाने ओळखले जाते :
- (A) जीवनचक्र परिकल्पना
(B) कायम उत्पन्न परिकल्पना
(C) सापेक्ष उत्पन्न परिकल्पना
(D) केवल उत्पन्न परिकल्पना
11. वर्गमूळ नियम हे सांगतो :
- (A) पैशाची मागणी व्यवहार खर्चाबरोबर वाढत जाते
(B) पैशाची मागणी व्यवहार खर्चाबरोबर घटत जाते
(C) पैशाची मागणी व्यवहार खर्चाबरोबर स्थिर राहते
(D) पैशाची मागणी व्यवहार खर्चावर अवलंबून नसते

12. If the currency-deposit ratio (cu) = 0.2, reserve ratio (re) = 0.4, the value of money multiplier is :
- (A) 1.5
(B) 2.5
(C) 2
(D) 4
13. In the long run :
- (I) Philips curve is vertical at the natural rate of unemployment.
(II) Changes in money supply do not influence employment.
- (A) I is true but not II
(B) II is true but not I
(C) Both I and II are correct
(D) Both I and II are wrong
14. In the standard IS-LM model, if unemployment occurs in equilibrium, then :
- (I) Taxes must be reduced.
(II) Reserve ratio must be raised.
- (A) Statement I is correct and II is wrong
(B) Statement I is wrong and II is correct
(C) Both statements I and II are correct
(D) Both statements I and II are wrong
12. जर चलन-ठेवी गुणोत्तर (cu) = 0.2, रोख राखीव गुणोत्तर (re) = 0.4 असे, तर पैशाच्या गुणकाचे मूल्य एवढे असते :
- (A) 1.5
(B) 2.5
(C) 2
(D) 4
13. दीर्घकाळात :
- (I) फिलिप्स वक्र बेरोजगारीच्या नैसर्गिक दरापाशी क्षितिजलंब असतो.
(II) पैशाच्या पुरवठ्यातील बदलांचा रोजगारावर परिणाम होत नाही.
- (A) I बरोबर परंतु II नाही
(B) II बरोबर परंतु I नाही
(C) I आणि II दोनही बरोबर
(D) I आणि II दोनही चूक
14. प्रमाणित IS-LM प्रतिमानात जर अर्थव्यवस्था समतोलावस्थेत असतांना बेरोजगारी असेल तर :
- (I) कर कमी करणे आवश्यक ठरते.
(II) रोख राखीव गुणोत्तर वाढवणे आवश्यक ठरते.
- (A) विधान I बरोबर परंतु II चूक
(B) विधान I चूक परंतु II बरोबर
(C) विधान I आणि II दोनही बरोबर
(D) विधान I आणि II दोनही चूक

15. "Incomes of the poor increase in an economy such that the poor move closer to the poverty line."

Which of the following poverty measures will show a decrease ?

- (A) The head count ratio
- (B) The poverty gap ratio
- (C) Both the head count ratio and the poverty gap
- (D) Neither the head count ratio nor the poverty gap

16. Industry is considered to be important to agriculture in economic development as :

- (A) A source of raw material
- (B) A reservoir of labour
- (C) A source of savings for investment
- (D) A source of demand for agricultural output

15. "एखाद्या अर्थव्यवस्थेत, गरिबांची उत्पन्ने अशा प्रकारे वाढतात की गरीब लोक दारिद्र्य रेषेच्या अधिक जवळ जातात."

खालीलपैकी कोणत्या दारिद्र्य मापनामध्ये घट दिसेल ?

- (A) शिरगणती गुणोत्तर
- (B) दारिद्र्य तफावत गुणोत्तर
- (C) शिरगणती गुणोत्तर आणि दारिद्र्य तफावत गुणोत्तर
- (D) शिरगणती गुणोत्तर नाही आणि दारिद्र्य तफावत गुणोत्तर पण नाही

16. आर्थिक विकासात शेती क्षेत्रासाठी उद्योग क्षेत्र महत्त्वपूर्ण मानण्यात येते कारण :

- (A) कच्चा मालाचा स्रोत असल्यामुळे
- (B) श्रमिकांचा राखीव साठा असल्यामुळे
- (C) गुंतवणुकीसाठी बचतीचा स्रोत असल्यामुळे
- (D) शेती उत्पादनासाठी मागणीचा स्रोत असल्यामुळे

17. The predominant framework used in the Second Five Year Plan of India was based on :
- (A) One sector model of the Harrod-Domar type
- (B) Sectoral model of the Feldman type
- (C) Multi-sector input-output model
- (D) A linear programming model involving inter-temporal optimization
18. The Kahn-Chenery social marginal productivity investment criterion involved :
- (A) Maximization of the Social Marginal Productivity (SMP) of capital in all uses
- (B) Minimization of the SMP of capital in all uses
- (C) Equalization of the SMP of capital in different uses
- (D) Investing capital up to a point where the SMP of capital is zero
17. भारताच्या दुसऱ्या पंचवार्षिक योजनेत उपयोगात आणलेल्या चौकटीचे प्राबल्य खालीलपैकी कोणत्या प्रतिमानावर आधारित होते ?
- (A) हॅरोड-डॉमरचे एक क्षेत्रीय प्रतिमान
- (B) फेल्डमनचे क्षेत्रीय प्रतिमान
- (C) बहु-क्षेत्रीय आदा-प्रदा प्रतिमान
- (D) आंतरकालिक इष्टतमतेचा समावेश असलेले रेषीय प्रायोजना प्रतिमान
18. काहन-चेनेरी सामाजिक सीमांत उत्पादकता गुंतवणूक निकषामध्ये खालीलपैकी कोणत्या बाबीचा समावेश होतो ?
- (A) सर्व प्रकारच्या उपयोगांमध्ये भांडवलाच्या सामाजिक सीमांत उत्पादकतेचे कमालीकरण
- (B) सर्व प्रकारच्या उपयोगांमध्ये भांडवलाच्या सामाजिक सीमांत उत्पादकतेचे किमानीकरण
- (C) विविध प्रकारच्या उपयोगांमध्ये भांडवलाच्या सामाजिक सीमांत उत्पादकतेचे समानीकरण
- (D) भांडवल गुंतवणूक अशा बिंदुपर्यंत करणे जेथे भांडवलाची सामाजिक सीमांत उत्पादकता शून्य राहिल

19. In cost-benefit analysis, the higher the rate of discount, the lower will be the net present value (NPV) of a project. At a certain rate of discount the NPV will be zero. This rate of discount is called the :
- (A) External rate of return
(B) Internal rate of return
(C) Incremental rate of return
(D) Forward rate of return
20. In the Solow-Swan model of growth without technical progress, the rate of growth of national output is *not* equal to :
- (A) The rate of growth of population
(B) The rate of growth of capital stock
(C) The rate of growth of consumption
(D) The rate of growth of taxes
19. व्यय-लाभ विश्लेषणात, कसर दर जास्तीचा असल्यास प्रकल्पाचे निव्वळ वर्तमान मूल्य कमी राहिल. एका विशिष्ट कसर दरासाठी निव्वळ वर्तमान मूल्य शून्य जर झाले तर या कसर दरास पुढीलपैकी काय म्हणता येईल ?
- (A) बाह्य परतावा दर
(B) अंतर्गत परतावा दर
(C) वाढीव परतावा दर
(D) वायदा परतावा दर
20. तांत्रिक प्रगती नसतांना सोलो-स्वान यांच्या प्रतिमानात, राष्ट्रीय उत्पादन वृद्धीचा दर खालीलपैकी कोणत्या दराशी समान राहणार नाही ?
- (A) लोकसंख्येच्या वृद्धी दराशी
(B) भांडवली साठ्याच्या वृद्धी दराशी
(C) उपभोगाच्या वृद्धी दराशी
(D) कराच्या वृद्धी दराशी

21. Trade can act as an engine of growth due to :

- (A) Higher economies of scale reaped by large scale production for exports
- (B) Lower availability of critical imported capital and intermediate goods made possible by larger export revenues
- (C) Decreased efficiency in domestic production due to opening up of the economy to foreign competition
- (D) Lower level of skill formation

22. The Balanced Budget Multiplier increases income by :

- (A) Zero
- (B) One
- (C) The amount of the tax increase
- (D) The amount of expenditure increase

21. व्यापाराच्या वृद्धीचे इंजीन ही भूमिका खालीलपैकी कोणत्या कारणामुळे निभावण्यात येते ?

- (A) निर्यातीसाठी बृहत्परिणाम उत्पादनाचा लाभ मितव्ययिता वाढण्यात होतो
- (B) अधिकच्या निर्यात मिळकतीमुळे निर्णायक भांडवल आयातीची आणि अर्थसिद्ध वस्तूंची उपलब्धता कमी होते
- (C) विदेशी स्पर्धेसाठी अर्थव्यवस्था खुली झाल्याने घरगुती उत्पादनाच्या कार्यक्षमतेत घट होते
- (D) कौशल्य निर्मितीचा स्तर निम्न असल्यामुळे

22. समतोल अर्थसंकल्प गुणक उत्पन्नात कितीने वाढ करतो ?

- (A) शून्य
- (B) एक
- (C) कर वाढीच्या प्रमाणात
- (D) खर्च वाढीच्या प्रमाणात

23. Distance of states' estimated per capita revenue from estimated per capita revenue of Haryana is referred to as :
- (A) Fiscal Discipline
(B) Tax Efforts
(C) Fiscal capacity distance
(D) Per capita income distance
24. Tax expenditure in financial year 2010-11 is higher in respect of :
- (A) Corporate income tax
(B) Personal income tax
(C) Excise duty
(D) Customs duty
25. The special Central Government Securities issued to National Small Saving Fund constitute a part of :
- (A) External Debt of India
(B) Internal Debt of India
(C) Non-debt capital receipts of centre
(D) Revenue receipts of centre
23. हरीयाणा राज्याच्या अंदाजित दरडोई महसुला पासून एखाद्या राज्याचे अंदाजित दरडोई महसुलाचे अंतर यास काय संबोधता येते ?
- (A) राजकोषीय शिस्त
(B) कर वसुली प्रयत्न
(C) राजकोषीय क्षमता अंतर
(D) दरडोई उत्पन्न अंतर
24. 2010-11 या वित्तीय वर्षात कोणत्या कराच्या कर खर्चाची रक्कम जास्त आहे ?
- (A) निगम उत्पन्न कर
(B) वैयक्तिक उत्पन्न कर
(C) उत्पादन शुल्क
(D) सीमा शुल्क
25. केंद्र सरकारच्या विशेष प्रतिभूति राष्ट्रीय अल्प बचत निधीला विकून उभा केलेला पैसा कशाचा भाग असतो ?
- (A) भारत सरकारचे विदेशी कर्ज
(B) भारत सरकारचे अंतर्गत कर्ज
(C) केंद्र सरकारची बिगर कर्ज भांडवली जमा
(D) केंद्र सरकारची महसुली जमा

26. Central Sales Tax is a state level tax based on :
- (A) Destination principle
(B) Origin principle
(C) Ability to pay principle
(D) Benefit principle
27. The distribution of Grants in aid under Article 275 of the constitution depends upon the inter-se distribution of tax proceeds under Article :
- (A) 270
(B) 269(A)
(C) 271
(D) 268
28. Excess of non-plan revenue expenditure over revenue receipts is referred to as :
- (A) Trade Balance
(B) Balance from current revenue
(C) Primary Balance
(D) Fiscal Balance
26. राज्य पातळी वरील केंद्रीय विक्रीकर कोणत्या तत्त्वावर आधारित आहे ?
- (A) गंतव्यस्थान तत्त्व
(B) आरंभस्थान तत्त्व
(C) करदेय क्षमता तत्त्व
(D) लाभ तत्त्व
27. राज्यघटनेच्या कलम 275 अन्वये सहाय्यक अनुदानाचे केलेले वाटप खाली दिलेल्या कोणत्या कलमाद्वारे राज्या-राज्यांमध्ये कर महसूलाच्या वाटपावर अवलंबून असते ?
- (A) 270
(B) 269(A)
(C) 271
(D) 268
28. महसुली जमेपेक्षा योजनेतर महसुली खर्च जास्त होतो तेव्हा त्यास काय संबोधले जाते ?
- (A) व्यापारी शिल्लक
(B) महसुली खात्यावरील शिल्लक
(C) प्राथमिक समतोल
(D) राजकोषीय समतोल

29. Export Pessimism is :
- (A) The feeling that the developing countries' exports to developed countries cannot grow rapidly because of the latter's increased protectionism.
- (B) The feeling that the developing countries will always have imports higher than exports.
- (C) The feeling that the rate of growth of the developing countries' exports will always be lower than the rate of growth of their imports.
- (D) The feeling that the developing countries will always be exporting primary products.
30. The Absolute Purchasing Power Parity theory postulates that :
- (A) The equilibrium exchange rate between two currencies is equal to the ratio of relative price levels in the two nations.
- (B) The equilibrium exchange rate between two currencies is equal to the ratio of the price levels in the two nations.
- (C) The equilibrium exchange rate between two currencies is equal to the ratio of price levels of services in the two nations.
- (D) The equilibrium exchange rate between the two currencies is equal to the ratio of factor prices in the two nations.
29. निर्यात निराशावाद म्हणजे ..... असा विचार होय.
- (A) विकसनशील देशांची विकसित देशांना होणारी निर्यात विकसित देशांच्या वाढत्या संरक्षणवादामुळे वाढू शकत नाही.
- (B) अशी भावना की विकसनशील देशांच्या आयाती निर्यातीपेक्षा नेहमीच जास्त असतात.
- (C) अशी भावना की विकसनशील देशांच्या निर्यात वृद्धीचा दर हा नेहमीच त्यांच्या आयात वृद्धी दरापेक्षा कमी असेल.
- (D) अशी भावना की विकसनशील देश नेहमीच प्राथमिक वस्तूंची निर्यात करतात.
30. निरपेक्ष खरेदी शक्ती समानता सिद्धांत असे ध्वनित करतो की :
- (A) दोन देशांतील चलनांचा समतोल विनिमय दर हा दोन्ही देशांतील तुलनात्मक किंमत पातळी गुणोत्तराइतका असतो.
- (B) चलनांमधील समतोल विनिमय दर हा दोन देशांतील किंमत पातळीच्या गुणोत्तराइतका असतो.
- (C) दोन चलनांमधील समतोल विनिमय दर हा दोन्ही देशांतील सेवांच्या किंमत गुणोत्तराइतका असतो.
- (D) दोन चलनांमधील समतोल विनिमय दर हा दोन्ही देशांतील घटक किंमत गुणोत्तराइतका असतो.

31. Export oriented industrialization :

- (A) Overcomes the disadvantages of smallness of the domestic market
- (B) Implies domestic industry protection
- (C) Implies imposing heavy export duties
- (D) Implies industrialization of backward areas

32. Metzeler Paradox is :

- (A) An exception to the Stopler-Samuelson theorem
- (B) An exception to the Leontif paradox
- (C) An exception to Mundell-Fleming model
- (D) An exception to Marshall-Lerner condition

31. निर्याताभिमुख औद्योगीकरण :

- (A) देशांतर्गत बाजारपेठेच्या लहान आकारमानामुळे निर्माण होणारे दोष दूर करते
- (B) म्हणजेच स्वदेशी उद्योगांना संरक्षण
- (C) म्हणजेच जबर निर्यात कर लादणे
- (D) म्हणजेच मागास भागाचे औद्योगीकरण करणे

32. मेटझलर विरोधाभास म्हणजे :

- (A) स्टॉपलर-सॅम्युअलसन प्रमेयाला अपवाद
- (B) लिऑनटिफ विरोधाभासाला अपवाद
- (C) मुंडेल-फ्लेमिंग प्रतिमानाला अपवाद
- (D) मार्शल-लर्नर अटींना अपवाद

33. Freely floating exchange rate system means :
- (A) The flexible exchange rate system under which the exchange rate is always determined by the market forces.
- (B) The exchange rate system under which the exchange rate is determined by the exporting country.
- (C) The exchange rate system under which the exchange rate is mutually determined by trading countries.
- (D) The flexible exchange rate system under which the exchange rate is always determined by the relative change in factor prices.
34. When a country's currency depreciates :
- (A) The Country's Exports and Imports both will rise
- (B) The Country's Exports and Imports both will fall
- (C) The Country's Exports will rise and Imports will fall
- (D) The Country's Exports will fall and Imports will rise
33. मुक्त तरल विनिमय दर व्यवस्था म्हणजे :
- (A) बदलती विनिमय दर व्यवस्था की ज्या अंतर्गत विनिमय दर नेहमी बाजार शक्तीद्वारा निश्चित केला जातो.
- (B) अशी विनिमय दर व्यवस्था की ज्यामध्ये विनिमय दर निर्यातदार देशाद्वारा निश्चित केला जातो.
- (C) अशी विनिमय दर व्यवस्था की ज्या अंतर्गत विनिमय दर व्यापार करणारे देश सहमतीने निश्चित करतात.
- (D) बदलती विनिमय दर व्यवस्था की ज्या अंतर्गत विनिमय दर नेहमी घटकांच्या किंमतीत होणाऱ्या तुलनात्मक बदलांद्वारा निश्चित केला जातो.
34. जेव्हा देशाच्या चलनाची मूल्य घट होते :
- (A) देशाची आयात व निर्यात दोन्हीही वाढतील
- (B) देशाची आयात व निर्यात दोन्हीही घटतील
- (C) देशाची निर्यात वाढेल व आयात कमी होईल
- (D) देशाची निर्यात कमी होईल व आयात वाढेल

35. The 'J' curve effect is :
- (A) Net worsening of country's trade balance resulting from a depreciation.
- (B) Deterioration before a net improvement in a Country's trade balance resulting from a depreciation.
- (C) Fall in demand for exports.
- (D) Improvement before a deterioration in a Country's trade balance resulting from a fall in demand for exports.
36. Pertaining to India's current Food Policy, which of the following statements are *true* ?
- (1) It aims at averting of famines by maintaining a buffer stock of food grains.
- (2) It ensures remunerative prices for food grains.
- (3) It encourages surplus production for more exports.
- (4) It aims at maintaining general price level.
- (A) 1, 2 and 4
- (B) 1, 3 and 4
- (C) 2 and 3
- (D) 2 and 4

35. 'जे' वक्र परिणाम म्हणजे :
- (A) मूल्यघसरण झाल्यामुळे देशाचा व्यापारतोल खालावतो.
- (B) मूल्यघसरणीचा परिणाम म्हणून व्यापारतोल सुधारण्यापूर्वी त्यात घसरण होणे.
- (C) निर्यातीकरिता असणाऱ्या मागणीत घट होणे.
- (D) निर्यात मागणीतील घटीमुळे देशाच्या व्यापारतोलास घसरण होण्यापूर्वी झालेली सुधारणा होय.
36. भारतातील प्रचलित अन्न धोरणाबाबत खालीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत ?
- (1) अन्नधान्याचा राखीव साठा निर्माण करून दुष्काळ टाळण्याचे यात उद्दिष्ट आहे.
- (2) अन्नधान्यास किफायतशीर किंमती मिळव्यात अशी खात्री त्यात अपेक्षित आहे.
- (3) अतिरिक्त उत्पादन निर्यात करावे असे त्यायोगे उत्तेजन देण्यात येते.
- (4) सर्वसाधारण किंमत पातळी स्थिर राखली जावी असे यात उद्दिष्ट आहे.
- (A) 1, 2 व 4
- (B) 1, 3 व 4
- (C) 2 व 3
- (D) 2 व 4

37. Match the following correctly and choose the answer from the codes given below :

- (a) NABARD (1) Financial Assistance for warehousing
 (b) NCDC (2) Refinancing agricultural credit
 (c) SCARDB (3) Interstate sale of farm products
 (d) NAFED (4) Land development

Codes :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(A)	2	1	4	3
(B)	1	2	3	4
(C)	4	1	2	3
(D)	3	2	4	1

38. What can you say about the assertion (a) and reason (r) given below :

Assertion (a) :

Non-performing Assets are a matter of major concern to India's Banking Sector.

Reason (r) :

All banks have been focussing on lending to large business houses in recent times.

- (A) (a) is correct but (r) is incorrect
 (B) (a) is incorrect but (r) is correct
 (C) Both (a) and (r) are correct and (r) is the correct explanation of (a)
 (D) Both (a) and (r) are correct but (r) is not the correct explanation of (a)

37. योग्य जोड्या जुळवा आणि बरोबर उत्तर दिलेल्या सूचीतून निवडा :

- (a) NABARD (1) गुदामांसाठी वित्तीय सहाय्य
 (b) NCDC (2) कृषि कर्जाची पुनर्वित्त सेवा
 (c) SCARDB (3) कृषि उत्पादनांची आंतर-राज्यीय विक्री
 (d) NAFED (4) भू-विकास

सूची :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(A)	2	1	4	3
(B)	1	2	3	4
(C)	4	1	2	3
(D)	3	2	4	1

38. खाली दिलेले विधान (a) व कारण (r) याबाबत तुम्ही काय म्हणाल ?

विधान (a) :

भारतातील बँकिंग क्षेत्राबाबत अकार्यक्षम मालमत्ता ही मोठी चिंतेची बाब आहे.

कारण (r) :

नजिकच्या काळात सर्व बँका बड्या औद्योगिक गृहांना कर्जपुरवठा करण्यावर लक्ष-केंद्रित करीत आहेत.

- (A) (a) सत्य आहे पण (r) चुकीचे आहे
 (B) (a) चुकीचे आहे पण (r) सत्य आहे
 (C) (a) व (r) हे दोन्ही सत्य आहेत व (r) हे (a) चे बरोबर स्पष्टीकरण आहे
 (D) (a) व (r) हे दोन्ही सत्य आहेत पण (r) हे (a) चे बरोबर स्पष्टीकरण नाही

39. In the context of finance, what is the correct meaning of the term 'bear' :
- (A) A person who expects a rise in price of a security.
- (B) A person who is a non-voting shareholder of a joint stock company.
- (C) A person who expects a fall in price of a security.
- (D) A person who wants to borrow for purchasing shares and bonds.
40. An artificial currency is denoted by which of the following ?
- (A) ADR
- (B) SDR
- (C) GDR
- (D) ADR and GDR
41. In the inclusive growth program of the 11th Five Year Plan of India, which of the following was *not* included ?
- (A) Reduction in gender inequality
- (B) Strengthening of capital market
- (C) Expanding employment opportunities
- (D) Reduction in poverty
39. वित्त या संज्ञेच्या संदर्भात 'बेअर' (bear) या शब्दाने काय सूचित होते ?
- (A) प्रतिभूतीची किंमत वाढण्याची अपेक्षा असलेली व्यक्ती
- (B) संयुक्त भांडवली कंपनीची जी बिगर मतदार भागधारक आहे अशी व्यक्ती
- (C) प्रतिभूतीची किंमत उतरण्याची अपेक्षा असलेली व्यक्ती
- (D) समभाग व रोखे खरेदी करण्यासाठी कर्ज काढण्याची इच्छा असणारी व्यक्ती
40. खालीलपैकी कृत्रिम चलन कोणते ?
- (A) ADR
- (B) SDR
- (C) GDR
- (D) ADR व GDR
41. भारतातील अकराव्या समावेशक पंचवार्षिक योजनेच्या कार्यक्रमात खालीलपैकी कशाचा समावेश **नाही** ?
- (A) लिंग विषमतेत घट
- (B) भांडवल बाजाराचे सक्षमीकरण
- (C) रोजगार संर्धीचा विस्तार
- (D) गरिबी प्रमाणात घट

42. When the RBI raises the Cash Reserve Ratio, it implies that :
- (A) The RBI shall have less money to lend
- (B) The commercial banks shall have less money to lend
- (C) The union government shall have less money to lend
- (D) The government shall print less money
43. There are 25 students in a class. In the paper of Economics each one has secured 49 marks. What is the value of standard deviation in this case ?
- (A) 7/5
- (B) 5/7
- (C) one
- (D) zero
44. The mean and variance of a Binomial distribution is equal to :
- (A) $\sqrt{np}, \sqrt{npq}$
- (B) $\sqrt{npq}, n^2 p^2$
- (C) $\sqrt{n^2 p}, \sqrt{n^2 p^2 q^2}$
- (D) np, npq
42. रिझर्व बँकेकडून जेव्हा रोख राखीव गुणोत्तरात वाढ केली जाते तेव्हा :
- (A) कर्जाऊ देण्यास रिझर्व बँकेकडे कमी पैसा शिल्लक रहातो
- (B) कर्जाऊ देण्यास व्यापारी बँकांकडे कमी पैसा शिल्लक रहातो
- (C) कर्जाऊ देण्यास केंद्र सरकारकडे कमी पैसा शिल्लक रहातो
- (D) सरकार कमी चलनाचे मुद्रण करते
43. एका वर्गात 25 विद्यार्थी आहेत, अर्थशास्त्र या विषयाच्या प्रश्नपत्रिकेमध्ये प्रत्येक विद्यार्थ्याने 49 गुण प्राप्त केले आहेत. अशा स्थितीत प्रमाणित विचलनाचे मूल्य खालीलपैकी कोणते होईल ?
- (A) 7/5
- (B) 5/7
- (C) एक
- (D) शून्य
44. द्विपदी वितरणाची सरासरी आणि प्रचरण मूल्ये खालीलपैकी कोणती ?
- (A) $\sqrt{np}, \sqrt{npq}$
- (B) $\sqrt{npq}, n^2 p^2$
- (C) $\sqrt{n^2 p}, \sqrt{n^2 p^2 q^2}$
- (D) np, npq

45. In case of Normal Distribution mean (X), mode (Mo) and Median (M) are related as follows :
- (A) $Mo > X > M$
 (B) $Mo < X < M$
 (C) $Mo = X = M$
 (D) $X < Mo < M$
46. Suppose it is calculated that the intercept- a is 4 and the slope- b is 2 for a particular estimating line with one independent variable. If the independent variable has a value of 2, what value should be expected for the dependent variable ?
- (A) 8
 (B) 10
 (C) -1
 (D) 0
47. A Chi-square value can never be negative because :
- (A) Difference between expected and observed frequencies are squared.
 (B) A negative value would mean that the observed frequencies were negative.
 (C) The absolute value of the differences is computed.
 (D) It has symmetrical distribution.
45. सामान्य वितरणाचे माध्य (X), बहुलक (Mo) आणि मध्यगा (M) यांच्यातील संबंध खालीलपैकी होईल.
- (A) $Mo > X > M$
 (B) $Mo < X < M$
 (C) $Mo = X = M$
 (D) $X < Mo < M$
46. समजा, एक स्वतंत्र चल असलेल्या एका विशिष्ट प्राक्कलन रेषेसाठी आन्तर्छेद- a 4 आणि प्रवणता उतार- b 2 असे काढले गेले आहेत. स्वतंत्र चलाचे मूल्य 2 असल्यास, अवलंबित चलाचे अपेक्षित मूल्य काय असेल ?
- (A) 8
 (B) 10
 (C) -1
 (D) 0
47. काय स्ववेअर मूल्य कधीच ऋण असू शकत नाही, कारण :
- (A) अपेक्षित आणि निरीक्षित वारंवारितांमधील तफावतीचा वर्ग घेतला जातो.
 (B) ऋण मूल्य असल्यास, निरीक्षित वारंवारिताचे मूल्य ऋण होते असा अर्थ होईल.
 (C) तफावतींची निरपेक्ष मूल्ये काढली जातात.
 (D) त्याचे वितरण सममित असते.

48. Laspeyres Index has :
- (A) upward bias
(B) downward bias
(C) no bias
(D) variations in weights
49. Which of the following is *not* the advantage of sampling ?
- (A) saving time
(B) saving cost
(C) creating a normative order for population parameters
(D) having estimates for population parameters
50. How many years of data one can use for a 3 year moving average for a total period of 10 years ?
- (A) 10
(B) 9
(C) 8
(D) 7
48. लास्पायरेस निर्देशांकाला :
- (A) चढती अभिनती आहे
(B) उतरती अभिनती आहे
(C) कोणतीच अभिनती नाही
(D) बदलते भारांक आहेत
49. पुढीलपैकी कोणता नमुना चाचणीचा लाभ नाही ?
- (A) वेळ वाचविणे
(B) व्यय वाचविणे
(C) सर्वव्यापक प्राचलांसाठी प्रमाणकानुसारी क्रम तयार करणे
(D) सर्वव्यापक प्राचलांसाठी अंदाज काढणे
50. 10 वर्षांच्या एकूण कालावधीसाठी 3-वर्षीय सरकती सरासरी काढताना, किती वर्षांची आकडेवारी वापरता येईल ?
- (A) 10
(B) 9
(C) 8
(D) 7

NOV - 11211/II

ROUGH WORK

NOV - 11211/II

ROUGH WORK

Test Booklet No.

प्रश्नपत्रिका क्र.

F

Signature of Invigilators

1. ....

2. ....

Seat No.

(In figures as in Admit Card)

Seat No. (In words) .....

.....

Answer Sheet No.

[Maximum Marks : 100]

Time Allowed : 75 Minutes]

Number of Pages in this Booklet : 24

Instructions for the Candidates

- Write your Seat Number in the space provided on the top of this page. Write your Answer Sheet No. in the space provided for Answer Sheet No. on the top of this page.
- Write and darken Test Booklet No. on OMR Answer Sheet.
- This paper consists of **Fifty (50)** multiple choice type of questions.
- Each item has four alternative responses marked (A), (B), (C) and (D). You have to darken the responses as indicated below on the correct response against each item.
Example : (A) (B) (C) (D)
Where (C) is the correct response.
- Your responses to the items for this paper are to be indicated on the Answer Sheet only. Responses like (x) (□) (/) and **light shaded responses will not be considered/evaluated.**
- Read instructions given inside carefully.
- One Sheet is attached at the end of the booklet for rough work.
- You should return the test booklet and answer sheet **both** to the invigilator at the end of the paper and should not carry any paper with you outside the examination hall.
- Answers marked on the body of the question paper will not be evaluated.

परीक्षार्थीसाठी सूचना

- या पानावरील वरच्या कोपऱ्यात आपला आसन क्रमांक तसेच आपणास दिलेल्या उत्तरपत्रिकेचा क्रमांक त्याखाली लिहावा.
- प्रश्नपत्रिका क्रमांक OMR उत्तरपत्रिकेवर दिलेल्या रकान्यात लिहून त्याप्रमाणे काळा करावा.
- या प्रश्नपत्रिकेत **पन्नास** बहुनिवड प्रश्न आहेत.
- प्रत्येक प्रश्नासाठी (A), (B), (C) आणि (D) अशी चार विकल्प उत्तरे दिली आहेत. त्यातील योग्य उत्तराचा रकाना खाली दर्शविल्याप्रमाणे ठळकपणे काळा करावा.
उदा. (A) (B) (C) (D)
जर (C) हे योग्य उत्तर असेल तर.
- या प्रश्नपत्रिकेतील प्रश्नांची उत्तरे उत्तरपत्रिकेमध्येच द्यावीत. उत्तराच्या रकान्यामध्ये (x) (□) (/) व **अस्पष्टपणे काळे केलेले उत्तर ग्राह्य धरले जाणार नाही.**
- आत दिलेल्या सूचना काळजीपूर्वक वाचाव्यात.
- कच्च्या कामासाठी प्रश्नपत्रिकेच्या शेवटी कोरे पान जोडले आहे.
- या पेपरची परीक्षा संपल्यानंतर प्रश्नपत्रिका व उत्तरपत्रिका **दोन्ही** पर्यवेक्षकांना परत करावी. यातील कोणताही कागद तुमच्या बरोबर परीक्षा केंद्राबाहेर नेण्यास सक्त मनाई आहे.
- प्रश्नपत्रिकेवर दर्शविलेली उत्तरे तपासली जाणार नाहीत.